

Характеристика типології занять з усного перекладу на сучасному етапі підготовки студентів-майбутніх перекладачів

Загальновідомо, що спектр завдань, що стоїть перед лінгводидактами, зазнає змін, піддається духу часу, сповненому тенденції до інновацій. Зазначене дає підстави для впровадження нових методів у навчання, перегляду методик ведення занять, класифікації видів занять та їх складових.

На сучасному етапі актуальною є така типологічна характеристика занять із навчання усного перекладу:

1. Заняття за місцем проведення.

Найпоширенішим і найтрадиційнішим видом занять є *аудиторне заняття*. Доцільно проаналізувати основні вимоги, що висуваються до цього виду занять:

– У моделюванні занять з усного перекладу необхідно орієнтуватися на «реальну перекладацьку ситуацію». Мова йде про звичайні комунікативні ситуації (переклад переговорів, презентацій, промов, доповідей, екскурсій, бесід, інтерв'ю), про види усного перекладу (абзацно-фразовий, двосторонній, послідовний із записом, з листа та синхронний), про жанрово-типологічні характеристики текстів, які використовуються на заняттях, а також про етику перекладача. Студенти повинні навчитися в рамках занять вести себе як у реальній ситуації перекладу. Відповідно до принципів комунікативного підходу тут на перше місце виходить роль студента, його здатність в умовах колективної роботи виявити індивідуальні знання, навички та вміння [1, с. 81].

– Використання актуальних автентичних матеріалів для перекладу. Природно, що автентичність – це не тільки справжнє авторство тексту носія мови, але й сфера актуалізації та вербалізації тексту (доповіді на конференції, протоколи засідань та ін.), який може бути виконаний також і не носієм мови (у мові якого простежується акцент та інші акустичні дефекти). Варто зазначити, що використання на занятті відеозаписів має свої переваги та недоліки: з одного боку, процесу розуміння тексту сприяє супроводжувальний відеоряд, а з іншого, високий темп мовлення та зміна інформації, накладення звуку і відеоряду не завжди допомагають досягнути поставлені цілі та здійснити завдання [4, с. 123].

– Відбір матеріалів здійснюється з урахуванням різноманітних жанрів і типів текстів, а також специфіки ринку праці. Увага приділяється також і «непопулярним» типам текстів, які рідко зустрічаються в практичній перекладацькій діяльності, але які необхідні для формування перекладацької компетентності або для розширення країнознавчих, етнокультурних знань студентів-майбутніх перекладачів.

– Комбінування різних варіантів роботи з текстом. Під цією вимогою розуміємо впровадження в навчальний процес різного роду вправ і завдань.

– Використання на занятті матеріалів з особистої перекладацької практики викладача. Аналіз засвідчив, що це вважається вдалою спробою продемонструвати студентам готові перекладацькі рішення, тексти, які мають потребу в перекладацькій практиці. Все це дає підстави спонукати студентів до обговорення вдалих чи невдалих варіантів перекладу. Слід зазначити, що викладач пропонує як письмовий, так і усний переклад, зафіксований на відео або аудіо носіях [8, с. 64].

– Залучення на заняття носіїв мови перекладу. Як відомо, у західних вишах на заняттях із двостороннього перекладу практикується участь двох викладачів, один з яких іноземець. Спостереження засвідчили, що ця модель досить ефективна, оскільки, здійснюючи двосторонній переклад бесіди або інтерв'ю рідною та іноземними мовами викладачів або запрошених гостей, студенти максимально відчують «реальну перекладацьку ситуацію» [3, с. 262].

– Максимальне використання різноманітних аудіовізуальних засобів (аудіо та відео носії, супутникове телебачення, Інтернет та мультимедійні аудиторії).

– Використання систему аудіо та відео запису. Ефект застосування системи запису студентів виявляється у двох ракурсах. З одного боку, студенти активніше концентрують свою увагу і більш серйозно ставляться до виконання завдань, з іншого, – у них є можливість спостерігати за собою з боку й робити для себе відповідні висновки [4, с. 82].

Дослідження дозволило з'ясувати, що *позааудиторний метод заняття* є найбільш ефективним. Такий підхід передбачає ще більше залучення студентів у реальну перекладацьку ситуацію. Виокремлено, такі основні види позааудиторної діяльності студентів:

– організація навчальних екскурсій містом, міськими музеями та іншими визначними місцями, завданням яких є засвоєння та тренінг сформованих перекладацьких умінь на практиці;

– залучення студентів до здійснення перекладацьких послуг гіда-перекладача для реалізації на практиці перекладацької компетентності;

– залучення студентів як волонтерів і спостерігачів до участі на міжнародних конференціях, симпозіумах, переговорах;

– використання студентів як помічників (при іноземному гостеві) в період проведення міжнародних конференцій, симпозіумів, переговорів;

– проходження перекладацької практики на підприємствах міста та області, а також у сфері туристичного бізнесу та ін.

2. Заняття за цільовою настановою.

За цільовою настановою заняття поділяються на тренінгові, контрольні та залікові.

Тренінгові заняття. Необхідно підкреслити, що таким заняттям відповідно до навчального плану відводиться максимальна кількість годин. Мета цих занять – поступове формування професійного мовлення у майбутніх перекладачів. На зазначеному занятті робота має здійснюватися в напрямі підвищення мотивації студентів до роботи з удосконалення їхніх професійних умінь як стрижня професійного мовлення [2, с. 271].

Контрольні заняття. Слід зауважити, що цей вид занять зорієнтований на підсумковий контроль отриманих знань, навичок і вмінь відповідно до етапу навчання, типів опрацювання комунікативної ситуації, виду перекладу, а також регламенту проведення контрольних робіт у конкретному виші [6, с. 111].

Залікові заняття. Під заліковими заняттями розуміють змодельовані й максимально наближені до реальних умов перекладу відкриті заняття. Такі заняття вже давно увійшли в практику європейських вишів, які спеціалізуються на підготовці перекладачів [6, с. 115].

3. Заняття за типом використання технічних засобів навчання.

Заняття з використанням аудіо, відео запису. Цілком обґрунтованою є думка, що ЗМІ стали невід'ємною частиною життя сучасної людини і суспільства в цілому. Тому, використання автентичного ЗМІ на заняттях з усного перекладу є не тільки можливим, але й необхідним. Властиві ЗМІ природність і автентичність сприяють реалізації принципу новизни при створенні аналогу природних ситуацій, які дозволяють студентам «вийти» за межі аудиторії, наприклад на вулиці закордонних міст, у різні музеї та ін.. Таким чином, удосконалюються не тільки знання мови, а й лінгвокраїнознавча компетенція, підвищується вмотивованість й активність студентів [7, с. 262].

Заняття в лінгафонній аудиторії. Лінгафонний кабінет є невід'ємною частиною перекладацьких факультетів. З плином часу і розвитком сучасних технологій лінгафонні кабінети зазнають модернізації й містять в собі в даний час набагато більше можливостей для занять з усного перекладу. Безумовно, такі кабінети необхідні для розвитку навичок синхронного перекладу. Проте їх можна використовувати для тренінгу навичок усного перекладу в цілому, коли відпрацьовуються вміння фонетичного характеру, швидкості мовлення, чистоти мовлення, ораторського мистецтва та ін. [5, с. 113].

Заняття з використанням Powerpoint-презентацій. Загальновідомо, що сучасна тенденція проведення конференцій, симпозіумів, круглих столів характеризується переважним використанням доповідачів Powerpoint-супроводом до доповіді. В навчанні усного перекладу необхідно враховувати цей чинник і вчити студентів адекватно здійснювати переклад з опорою на слайди. Слід зазначити, що робота з презентаціями на занятті може відбуватися абсолютно по-різному: письмовий переклад слайдів; переклад слайдів з листа; послідовний переклад підготовленого тексту з опорою на слайди, заздалегідь перекладений письмово; переклад невідповідної доповіді з опорою на слайди та ін. [7, с. 244].

4. Заняття з використанням мережі Інтернет.

Слід відмітити, що розвиток інформаційних технологій в цілому та мережі Інтернет зокрема надало великі можливості як для роботи, так і для підготовки перекладачів. Дуже важливо своєчасно на матеріалі різних завдань і вправ навчити студентів грамотно вести пошук інформації при підготовці до потенційного перекладу. Різноманітні за своєю природою online-ресурси являють собою досить продуктивний автентичний матеріал для перекладу. Відомо, що Інтернет містить на своїх сторінках словники, перекладацькі портали, до допомоги яких вдається як письмовий, так і усний перекладач. Окремо треба зазначити, що в сучасному світі складно уявити перекладача без портативного комп'ютера [4, с. 95].

Отже, спираючись на вище сказане, можна зауважити, що одним з основних аспектів розвитку перекладацької компетентності є грамотно організовані та скомбіновані види навчальної діяльності. Вміння і навички перекладу розвиваються на основі використання спеціально дібраних навчальних матеріалів, до числа яких належать перекладацькі вправи та тексти. Слід зазначити, що наведена типологічна характеристика занять з усного перекладу буде в повній мірі успішно реалізована на практиці тільки в її сукупності та взаємодії.

Література

1. Гавриленко Н.Н. Теоретические и методические основы подготовки переводчиков научно-технических текстов / Н.Н. Гавриленко. – М. : Изд-во РУДН, 2004. – 269 с.
2. Ковтун О.В. Формування професійного мовлення у майбутніх фахівців авіаційної галузі: монографія / О.В. Ковтун; наук. ред. академік НАПН України, докт. пед. наук, проф. Богуш А.М. – К. : Освіта України, 2012. – 448 с.
3. Ніколаєва С.Ю. Методика викладання іноземних мов у навчальних закладах: підручник / С.Ю. Ніколаєва – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
4. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Е.С. Полат. – М. : АСАДЕМА, 2001. – 270 с.
5. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам: продвинутый курс: пособие для студентов пед. вузов и учителей / Е.Н. Соловова. – М. : АСТ; Астрель, 2008. – 272 с.
6. Тарнопольський О.Б. Методика навчання англійської мови на II курсі технічного вузу / О.Б. Тарнопольський. – К. : Вища шк., 1993. – 167 с.
7. Федорова Л.М. Современные теории и методики обучения иностранным языкам / Под общ.ред. Л.М. Федоровой, Т.И. Рязанцевой – М. : Экзамен, 2004. – 320 с.
8. Юдина Г.Г. Учись усному переводу. Learn to Interpret by Interpreting / Г.Г. Юдина. – М. : ИМО, 1962. – 214 с.